

סילבוס הקורס "מוב 2.0 לוב 3.0: מויקיפדיה לויקידיטה"
מחזור חמישי, 2022-2023

1. שם הקורס בעברית: "מוב 2.0 לוב 3.0: מויקיפדיה לויקידיטה"
שם הקורס באנגלית: "From Web 2.0 to Web 3.0: From Wikipedia to Wikidata"

2. פרטי הקורס: מס' קורס: 1880.1801.01 . סמסטר ב'. יום ב'. שעה: 1400-1600. קורס מקוון.

3. מיועד לסטודנטים משנה: סטודנטים לתואר ראשון. מומלץ לסטודנטיות החל מהשנה השניה ללימודים.

4. שמות המורים:

יוזמת הקורס ומרצה: גב' שני אבנשטיין סיגלוב - ביה"ס לחינוך, אוני' ת"א; קרן ויקימדיה העולמית.

5. תיאור הקורס:

מאז הקמתה, עברה רשת האינטרנט תהפוכות רבות. בגרסתה השניה (וב 2.0), הופיעו ברשת אתרים המאפשרים יצירת ושיתוף תוכן, כשאחת הדוגמאות היא ויקיפדיה, האנציקלופדיה החופשית המקוונת. בניגוד לציפיות, מיזם התוכן החופשי הגדול בעולם המבוסס על עבודת מתנדבים, מדורג היום כאחד משבעת האתרים הפעילים ביותר בעולם, עם מיליוני משתמשים בכל רגע נתון.

בעשור האחרון עלה קרנה של ויקיפדיה, הן כמקור מהימן למידע חופשי, והן כפלטפורמה לימודית, המאפשרת ללומדים לשכלל מיומנויות שונות. אך העבודה בכתבת האנציקלופדיה הגדולה בעולם רחוקה מלהסתיים -- ערכים חסרים או אינם שלמים, המידע אינו זמין באותה איכות בכל השפות, וישנם פערים מגדריים ופערי ידע נוספים שקיימים במיזם. לא זאת ועוד, עדיין נדרשת עבודה ידנית לעידכון פרטים בשפות שונות וישנו קושי לחלץ מידע מדויק ורוחבי מערכים שונים.

בזאת מסייע לנו ויקידיטה, מיזם האחות של ויקיפדיה, אשר הושק ב- 2013. ויקידיטה הוא דוגמה לאבולוציה נוספת ברשת האינטרנט - המעבר לוב 3.0 - רשת של מידע מובנה ומקושר (structured, linked data), אותה ניתן לתשאל ולקבל תוצאות משמעותיות ורלוונטיות -- תהליך קריטי ונדרש בעולם של היצף מידע.

מהו סוד הוויקי? כיצד ניתן לתרום במסגרת האקדמיה לאנציקלופדיה הזו בפרט, וליצירת תוכן חופשי ונגיש ברשת בכלל? באיזה אופן כתיבה בוויקיפדיה תורמת למיומנויות האקדמיות והדיגיטליות הנדרשות היום מסטודנטיות? מדוע ויקידיטה חשוב כ"כ ובעל פוטנציאל לימודי ומחקרי משמעותי? וכיצד ניתן לרתום את עוצמתו לטובת לימוד, מחקר ותעשייה? אתם מוזמנות לקחת חלק בקורס ייחודי וראשון מסוגו בעולם במסגרתו נשיב על השאלות הללו, נדון בהתפתחות הרשת, ונעסוק בוויקיפדיה וויקידיטה כמקרי בוחן של הבניית ידע ונתונים בעולם התוכן החופשי.

לאורך הקורס הסטודנטיות יחשפו לשתי מיומנויות חשובות בעולם הגלובלי: **צריכת מידע** מושכלת ממקורות מקוונים, ו**יצירת ידע** חופשי ופתוח באופן שיתופי. כך, לאורך הקורס נכיר את "מאחורי הקלעים של ויקיפדיה", נדון באספקטים שונים של צריכת המידע הזמין בה וברשת באופן ביקורתי ונעסוק בכתבת ערכים חדשים. בנוסף נלמד כיצד להוסיף נתונים מובנים ומקושרים לוויקידיטה ומדוע זה כה חשוב ומורכב למדל את העולם סביבנו. עוד נלמד לתשאל את ויקידיטה באמצעות שפת SPARQL (לא נדרש כל ידע קודם בתכנות), להציג את המידע באופן ויזואלי, ונדון בהשלכות של ויזואליזציה של נתוני עתק (Big Data) עלינו כצרכניות ידע ולומדות, בעיקר בעידן בו עומדים לרשותנו כלים כמו ChatGPT.

דגש מיוחד יושם בקורס על למידה פעילה ומעורבת של הסטודנטיות, כשבמסגרת הקורס תפתח תרבות של קהילה לומדת ומשתפת. לאורך הקורס נפגוש מרצותים אורחים מהארץ ומהעולם, ונלמד על השלכות המיזמים השונים שהם מובילים על העולם שבו אנו חיים, על מרחביו הפיזיים והדיגיטליים.

6. היקף הקורס

מספר כולל של שעות - 28 שעות (2 ש"ס * 14 שיעורים)
פירוט מספר שעות שבועיות ומשך התקופה - 2 ש"ס (סמסטר אחד)

7. מבנה הקורס

הקורס מתקיים באופן מקוון במתכונת היברידית:

- חלק מהקורס יועבר בשיעורים מקוונים **סינכרוניים**, בהן תינדרש נוכחות חובה בשעת השיעור הרישמית (יום שני בין 14:15-15:45).
- שאר הקורס, יתקיים בלמידה עצמית א-סינכרונית.
- כל שבוע יחשפו עבור הסטודנטים תכנים חדשים, לרבות הנחיות כיצד להתקדם משבוע לשבוע.

- על המשתתפים בקורס יהיה להשלים את ההקשבה לתכנים המצולמים של אותו השבוע ולהשיב על שאלות בסיסיות על החומר שהועבר (בד"כ שאלה אחרי כל סרטון).
- לעיתים יהיה צורך להשלים מטלות קטנות בזמן (כמו פתיחת שם משתמש, או בחירת נושא לעבודה) על מנת להשלים את הקורס בהצלחה.
- השיעורים הסינכרוניים (למעט הראשון והאחרון) הם סדנאיים במהותם, ותפקידם לסייע להטמיע חומרים מורכבים יותר, להשיב על שאלות, ללמוד יחד באופן מקוון ושיתופי במהלך השיעור או לפגוש מרצים אורחים.
- תוכן הקורס נבנה כך שהוא מכין את הסטודנטים לקראת פרויקט הסיום והפעילות מתבצעת במהלך הסמסטר, כך שאם תפעלו על פי ההנחיות, בשיעור האחרון לקורס יסתיימו חובות הקורס.
- במסגרת פרויקט הסיום תכתבו ערך בוויקיפדיה, תתשאלו את ויקידאטה ותוסיפו למיזם נתונים רלוונטיים. העבודה על מטלת הסיום תתקיים בקבוצות קטנות על מנת להקל עליכם, אלא אם תבחרו אחרת.
- בקורס יתארחו מרצים אורחים מהארץ ומהעולם וחלק מההרצאות יתקיימו באנגלית.

8. מטרת הלמידה של הקורס

- הסטודנטים ייחשפו להיבטים השונים של התפתחות הרשת, תוך התנסות בצריכת ויצירת מידע במיזמי ויקימדיה שונים ומקורות מקוונים אחרים.
- הסטודנטים ילמדו על צריכת תוכן מושכלת ויצירת תוכן שיתופי ופתוח בעידן הדיגיטלי, ויקבלו כלים להערכת תוכן איכותי (מיומנויות המאה ה-21), לרבות רגישות להטיות מידע, פערים מגדריים, פערי ידע כלליים, זכויות יוצרים ונגישות למידע.
- הסטודנטים יכירו את מיומנויות המחקר ומיומנויות הכתיבה הנדרשות בעולם האקדמי ובעולם הוויקי על מנת לתרום מידע לוויקיפדיה ומיזמי האחות שלה.
- הסטודנטים יתרגלו את מיומנויות הכתיבה בוויקיפדיה ומיזמי האחות שלה, תוך דגש על תקשורת אישית ולא אישית (ברשת) וחשיבותה של ביקורת עמיתים בונה.
- הסטודנטים ילמדו כיצד להוסיף נתונים לוויקיפדיה וכיצד לתשאל את המאגר הסמנטי הגדול בעולם, וכן יחשפו למיזמים שונים המבוססים על ויקידאטה, המשרתים את הציבור הרחב.
- הסטודנטים יישמו את הידע שיצברו במהלך הקורס על מנת להעשיר את ויקיפדיה העברית בתכנים מתחום לימודיהם, ואת ויקידאטה במידע מובנה ומקושר, כך שלא רק ישכללו מיומנויות אישיות, אלא גם יתרמו חזרה לקהילה ולחברה בישראל.

9. נוכחות

- נוכחות חובה נדרשת בשיעורים הסינכרוניים. פירוט מלא של הסילבוס, לרבות רשימת השיעורים הסינכרוניים בהם נדרשת נוכחות חובה, תתפרסם בתחילת הסמסטר במודל.
- השתתפות בקורס דורשת לפטופ וחיבור רשת יציב, לרבות מצלמת רשת.

10. הערכה

ההערכה בקורס תתבסס על שלושה מרכיבים –

- השתתפות פעילה ועמידה בלוחות זמנים – 10%.
- הצגת רפלקציה על תהליך הלמידה ע"י הסטודנטיות/ים בשיעור האחרון (כ-3 דקות כל קבוצה) – 10%.
- הגשת פרויקט סיום בקבוצות קטנות – 80% (40% כתיבת ערך בוויקיפדיה בקבוצות קטנות בחציו הראשון של הקורס, 40% פרויקט ויקידאטה בסיום הקורס).

בברכה,

שני אבנשטיין סיגלוב.

shani.even@gmail.com